

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/1999 vp

Valtioneuvoston selvitys valmistautumisesta Maailman kauppajärjestön WTO:n uuteen neuvottelukierrokseen (The Millenium Round)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 1 päivänä lokakuuta 1999 lähettänyt ulkoasiainministeriön kirjeet (22.9.1999, 27.9.1999, 28.9.1999 ja 29.9.1999) valtioneuvoston selvityksestä valmistautumisesta Maailman kauppajärjestön WTO:n uuteen neuvottelukierrokseen (The Millennium Round, E 15/1999 vp) ulkoasiainvaliokunnalle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- linjanjohtaja Kim Luotonen, ulkoasiainministeriö
- kauppapoliittinen sihteeri Mika Rönkkö, Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry (KEPA)
- Ville-Veikko Hirvelä, Kansalaisjärjestöjen WTO-kampanjan edustaja.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon UaVL 6/1999 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Valtioneuvoston selvitykset koskevat valmistautumista Maailman kauppajärjestön WTO:n seuraavaan neuvottelukierrokseen. Euroopan unionin yleisten asiain neuvoston on tarkoitus 11.10.1999 pidettävässä kokouksessa hyväksyä päätelmät valmistautumisesta Seattlessa 30.11.—3.12.1999 pidettävään WTO:n ministerikokoukseen.

EU:n tavoitteena on vahvistaa monenkeskisen kaupan järjestelmää ja WTO-järjestelmää. Päätelmäluonnoksessa pyritään ottamaan

huomioon kaupan ja investointien sekä investointien ja kilpailu- ja ympäristöpolitiikan yhteydet, kaupan sosiaaliset vaikutukset sekä kuluttajien edut ja kansalaismielipide.

Maailmankaupan sääntöjen kehittämisen ohella on valtioneuvoston mielestä keskeistä kehitysmaiden integroiminen maailmantalouteen ja niiden intressien sisällyttäminen EU:n tavoittelevaan laajaan neuvotteluagendaan. Kestävä kehitys on EU:n tavoitteissa läpileikkaavana teemana ja se todetaan neuvottelukierroksen keskeiseksi lähtökohdaksi.

Valtioneuvoston kanta

Päätelmäluonnos on valtioneuvoston hyväksyttävissä ja Suomi pyrkii puheenjohtajana saamaan sen hyväksytyksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleisiä näkökohtia WTO:n neuvottelukierroksesta

Valiokunnan saama selvitys koskee neuvoston valmisteluja Seattlen ministerikokousta varten. Seattlen ministerikokous tekee päätökset tulevan neuvottelukierroksen muodoista, kestosta ja asialistasta. Varsinaiset neuvottelut aloitetaan myöhemmin.

EU pyrkii saamaan neuvottelukierrokselle laajan asialistan, joka käsittelee varsinaisten kaupan liittyvien kysymysten ohella myös liitännäisiä kysymyksiä, kuten kaupan ja ympäristön suhdetta ja keskeisten työelämän normien huomioon ottamista. Valiokunta pitää valtioneuvoston kantaa neuvottelujen laajasta asialistasta perusteltuna ja yhtyy suuren valiokunnan lausunnossaan (SuVL 1/1999 vp) ottamaan kantaan, jonka mukaan laaja-alaisen asialistan voidaan katsoa olevan niin EU:n ja Suomen taloudellisten ja yhteiskuntapoliittisten intressien kuin myös kehitysmaiden tarpeiden kannalta perusteltu. Laajan asialistan avulla kyetään valiokunnan mielestä neuvotteluissa parhaiten huomioimaan kasvavan maailmankaupan ja globalisaation kestäväälle kehitykselle asettamat haasteet.

WTO:n toimialaa pyritään uudella neuvottelukierroksella merkittävästi laajentamaan. Kansainvälisen kaupan normeja ei valiokunnan kannan mukaan tule kehittää erillään muusta kansainvälisestä yhteistyöstä, vaan ottaen kattavasti huomioon muissa kansainvälisissä järjestöissä tehty työ ja niissä hyväksytyt valtioita sitovat kansainväliset velvoitteet. Erityisen tärkeää on valiokunnan mielestä yhteistyö kansainvälisten rahoituslaitosten, kuten Maailman-

pankin ja Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n kanssa köyhimpien kehitysmaiden aseman parantamiseen liittyvissä kysymyksissä sekä yhteistyö Kansainvälisen työjärjestö ILO:n kanssa keskeisten työelämän miniminormien (lapsityövoiman käytön kieltö, pakkotyön käytön kieltö, järjestäytymisoikeus sekä syrjintäkieltö) huomioon ottamisessa kansainvälisessä kaupassa.

WTO:n neuvottelukierroksen aikana tulee valiokunnan mielestä pyrkiä mahdollisimman suureen avoimuuteen, kuten eduskunnan valiokuntien aiemmissa lausunnoissa on korostettu. Kansalaisjärjestöjen osallistumiselle neuvottelukierrokseen tulisi valiokunnan kannan mukaan luoda selkeät menettelytavat esimerkiksi Yhdistyneissä Kansakunnissa omaksuttujen käytäntöjen pohjalta.

Valiokunta toteaa, että suuri valiokunta on lausunnossaan SuVL 1/1999 vp käsitellyt erikoisvaliokuntien lausuntojen pohjalta kattavasti seuraavan neuvottelukierroksen eri asiakysymyksiä eikä tästä syystä käsittele niitä, kehitysmaiden asemaa lukuun ottamatta, tässä lausunnossa.

Kehitysmaiden aseman huomioonottaminen

Valiokunta korostaa, että laajan asialistan saaminen hyväksytyksi edellyttää erityisesti kehitysmaihin liittyvissä kysymyksissä Euroopan unionilta yhtenäistä ja koherenttia lähestymistapaa, joka ottaa huomioon Suomen ja EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan keskeiset tavoitteet. Euroopan unionin tulee valiokunnan mielestä jatkaa pyrkimyksiä hälventää kehitysmaiden epäluuloja ns. uusien kysymysten ottamisesta neuvottelujen kohteeksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvotteluissa kyettäisiin saavuttamaan kehitysmaiden ja teollistuneiden maiden välillä ja myös maaryhmien sisällä yhteisymmärrys tavoitellusta asialistasta. Keskeistä on parantaa kansainvälisen kauppajärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja siten lisätä kehitysmaiden luottamusta sen toimintaan. Selkeät ja tasapuoliset, myös kehitysmaiden erityisongelmat huomioon ottavat kansainvälisen kaupan säännöt ovat keskeistä näissä pyrkimyksissä. Kansainvälisen kauppajärjestelmän kehittämisen ja kehitysyhteistyön parempi yhteensovittaminen, johon Euroopan unioni on omalta osaltaan pyrkinyt, tulisi pyrkiä saamaan myös WTO:n keskeiseksi periaatteeksi.

Kehitysmaiden mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen taloudelliseen yhteistyöhön tulee valiokunnan mielestä edistää esimerkiksi takaamalla vähiten kehittyneiden eli niin sanottujen LDC-maiden tuotteille mahdollisimman pian ja viimeistään nyt käytävän neuvottelukierroksen päättyessä tulliton ja kiintiötön kauppa Euroopan unionin ja muiden teollisuusmaiden ja mahdollisimman laajasti myös muiden WTO-maiden kanssa.

Kehitysmaiden osalta valiokunta pitää tärkeänä parantaa niiden edellytyksiä osallistua täysipainoisesti yhä monimutkaisemmaksi käyvän WTO-järjestelmän toimintaan. Valiokunta tukee pyrkimyksiä parantaa kehitysmaiden edellytyksiä toimia WTO-järjestelmän mukaisessa riitojen ratkaisussa, esimerkiksi ehdotetun WTO-lakiapukeskuksen kautta, ja katsoo, että Suomen tulee ottaa nykyistä aktiivisempi rooli näiden pyrkimysten tukemisessa.

Eduskunnan kuuleminen neuvottelukierroksen jatkovalmistelusta

Yleisten asiain neuvostossa hyväksyttävät päätelmät eivät sisällä Euroopan unionin yksityiskohtaisia neuvottelutavoitteita. Tämä on valiokunnan mielestä ymmärrettävää Seattlen ministerikokouksen luonteeseen huomioon ottaen. Valiokunta toteaa lausuntoonsa UaVL 6/1999 vp viitaten, että valtioneuvoston tulee jatkossakin antaa eduskunnalle tietoja WTO:n neuvottelukierroksen valmisteluista ja neuvottelujen etenemisestä.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että ennen varsinaisten neuvottelujen alkamista eduskunnalle toimitetaan yksityiskohtaista tietoa Euroopan unionin ja Suomen neuvottelukannoista. Samassa yhteydessä on valiokunnan mielestä myös arvioitava kantoja kattavasti Suomen ulkopolitiikan yleisimpien tavoitteiden kannalta, esimerkiksi niiden vaikutusta Suomen kehityskaupoliittikkaan, kansainväliseen ympäristöpolitiikkaan sekä ihmisoikeuskysymyksiin.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy edellä esitetyin huomautuksin asiassa valtioneuvoston kantaan ja

edellyttää että valtioneuvosto kuulee eduskuntaa Suomen kannoista ennen varsinaisten neuvottelujen alkamista ja neuvottelujen aikana.

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
vpj. Gunnar Jansson /r
jäs. Ulla Anttila /vihr
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Antti Kalliomäki /sd

Bjarne Kallis /skl
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Outi Ojala /vas
Kalevi Olin /sd

UaVL 9/1999 vp — E 15/1999 vp

Hannu Takkula /kesk
Martti Tiuri /kok

Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Paula Kokkonen /kok.